

8. Kotler, M. 2005. *Osnovy marketynhu [Principles of Marketing]*. Kyiv: Kontsept.
9. Hoblyk, V. 2023. Konkurentospromozhnist ekonomiky rehionu ta rehionalnyi rozvytok [Competitiveness of the Regional Economy and Regional Development]. *Ekonomika ta suspilstvo* 47. Accessed 25 April 2025 <https://www.economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2163/2092>.
10. Hoblyk, V. V. 2015. Mizhnarodna konkurentospromozhnist prykordonnoho rehionu (na prykladi Zakarpatskoi oblasti) [International Competitiveness of the Border Region (Case of Zakarpattia)]. *Efektivna ekonomika* 1. Accessed 25 April 2025 <http://www.ekonomy.nayka.com.ua>.
11. Hoblyk, V. V. 2012. *Spilni transkordonni rehiony Ukrainy ta YeS: zovnishnoekonomichni aspekt [Common Cross-Border Regions of Ukraine and the EU: Foreign Economic Aspect]*. Lviv: National Academy of Sciences of Ukraine, Institute of Regional Research.

УДК 339.922:330.322(477:439)(045)

ПЕРСПЕКТИВИ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ ТА УГОРЩИНИ

Гоблик В.В.

THE PROSPECTS OF CROSS-BORDER PARTNERSHIP BETWEEN UKRAINE AND HUNGARY

Hoblyk Volodymyr

Проаналізовано передумови, особливості, сучасний стан та можливості інвестиційного співробітництва Закарпаття та прикордонних територій Європейського Союзу. Розкрито пріоритети інвестиційного розвитку, виявлено інвестиційні переваги транскордонного співробітництва. Висвітлено проблемні питання інвестиційного співробітництва в суміжних територіях та способи їх розв'язання.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційне співробітництво, транскордонне співробітництво, регіон, Європейський Союз.

Under the new conditions, cross-border cooperation is becoming an effective mechanism for developing relations with EU member states and opens up new prospects for Ukraine's interaction with its European neighbors at the regional and local levels in the context of implementing its European integration strategy. The article analyzes the prerequisites, features, state-of-the-art and opportunities for investment cooperation between Transcarpathia and the border areas of the European Union. The priorities of investment development are revealed, the investment advantages of cross-border cooperation are identified. The problematic issues of investment cooperation in the adjacent territories and ways to solve them are highlighted. It is emphasized that the main participants of cooperation in the cross-border region of Transcarpathia and Szabolcs-Szatmár-Bereg region of Hungary are local authorities, non-governmental organizations, private businesses and international institutions. Hungarian entrepreneurs are the most active in the region, and investment projects involving them should be considered, first of all, in view of the prospects for the development of investment and economic cooperation in the Ukrainian-Hungarian cross-border region. Cooperation between Hungarian entrepreneurs and the relocated companies that have moved their businesses to Zakarpattia region also looks promising.

Keywords: investment, investment cooperation, cross-border cooperation, region, European Union.

Постановка наукової проблеми та її значення. Інвестиційна діяльність є не тільки ключовим фактором економічного росту економіки України, але є і визначальною умовою покращення соціально-економічного становища прикордонних територій. Однією зі специфічних особливостей регіонів, розташованих на кордоні з Європейським Союзом, є транскордонне співробітництво, що значно впливає і на інвестиційну діяльність. Враховуючи поступ України на зближення та в перспективі вступ до ЄС, така форма співробітництва дедалі стає більш значимою.

Аналіз досліджень даної проблеми. Дослідженню транскордонного інвестиційного співробітництва присвячені наукові праці таких учених як В. Борщевський [1], В. Гоблик [2-5], Н. Мікула [6], Є. Кіш [7], Н. Павліха [8], М. Янків [9] та ін. Однак, проблеми удосконалення інвестиційного клімату, інвестиційної діяльності, особливо в межах транскордонних регіонів, сформованих за участю прикордонних територій України та держав-членів Європейського Союзу, потребують постійного розгляду та аналізу.

Мета статті – дослідити особливості інвестиційного клімату транскордонного регіону та визначити основні напрями підвищення його привабливості в межах українсько-угорського транскордонного регіону.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Україна і Угорщина мають спільний кордон протяжністю понад 130 кілометрів, що створює передумови для розвитку активного транскордонного співробітництва. Це партнерство охоплює економічну, соціальну, культурну та екологічну сфери, сприяючи інтеграції регіонів, підвищенню рівня життя населення та зміцнення добросусідських відносин. Основними учасниками співпраці в транскордонному регіоні Закарпаття і Саболч - Сатмар - Березькою областю Угорщини є місцеві органи влади, неурядові організації, бізнесові структури та міжнародні інституції. Завдяки взаємодії цих суб'єктів реалізуються різноманітні проекти, спрямовані на покращення умов життя населення та інтеграцію регіонів в загальноєвропейський простір.

Найбільш активними на Закарпатті є підприємці з Угорщини, інвестиційні проекти за участю яких доцільно, насамперед, розглядати з огляду на перспективу розвитку інвестиційно-економічного співробітництва в українсько-угорському транскордонному регіоні.

З найкращих і успішних українсько-угорських підприємств слід відмітити: ВАТ "Виноградівський райагротехсервіс" (м. Виноградів, обслуговування та ремонт сільськогосподарської техніки), СП "Дарліс – Ратовці" (Ужгородський р-н, лісозаготівлі та лісгосподарство), ДП "Центуріон – Україна" (Ужгородський р-н, виробництво фруктових та овочевих соків), ТОВ "Хусттранзит КРКТ" (м. Хуст, автоперевезення), ТОВ "Сімо і Ганц" (м. Ужгород, виробництво контрольно-вимірювальних приладів для промисловості), ТОВ "Авантекс – Україна" (м. Тячів, виробництво верхнього одягу), ТОВ "Дельта ЛТД" (Тячівський р-н, виробництво морозива), ВАТ "Мукачівський завод "Точприлад" (радіоелектроніка для автомобільної промисловості, зокрема для автомобілів марки "Форд"), ЗАТ "Берегівський радіозавод" (виробництво кабельних електроджгутів для автомобілів марки "Форд"), ТОВ "Інтер – Індустрія" (м. Тячів, виробництво радіаторів та котлів центрального опалення, неелектричних побутових приладів, зокрема камінів), ТОВ "Євротойс" (м. Іршава, виробництво іграшок) [10].

Окремо слід виділити інноваційний інвестиційний проект ДП "Голланд Планта Україна" (плодорозсадник, який з 2004-го року успішно працює на Закарпатті, вирощуючи саджанці сортів яблунь, вишні, сливи, черешні та абрикосу). Компанія виявила, що у сфері вирощування яблук, використовуючи імунні сорти, можна створити довгострокове, безпечне та рентабельне виробництво яблук. Доказом цього стали успішні тренди та тенденції країн Західної Європи. В цьому контексті Україну, зокрема Закарпатську область, було визначено найбільш перспективною країною в Європі щодо вирощування яблук з огляду на природно-кліматичні умови, географічне розташування щодо основних ринків збуту та наявну культуру господарювання. Метою компанії є надання можливості споживачам вживати безпечний, здоровий продукт, з

використанням нових сортів, які, завдяки стійкості до хвороб, потребують менше обприскувань засобами захисту. Це, в свою чергу, є запорукою накопичення меншої кількості шкідливих речовин у плодах. Використовуючи нові сорти, виробники отримують змогу знизити витрати, що робить їхню справу успішнішою та підвищує рентабельність. Також це дозволяє скорочувати забруднення сільськогосподарських земель засобами захисту. У таких умовах можливе сприятливе для навколишнього середовища, екологічно чисте виробництво. В даний час плодорозсадник володіє виключними ліцензійними правами на 13 нових, стійких до хвороб сортів яблук, з яких вісім – абсолютно нових десертних сортів, 5 сортів подвійного призначення та один сорт вишні. Компанія впроваджує новий сортовий тренд на ринку, створює основу для органічного садівництва й надає виробникам можливості для економічно вигідного вирощування яблук, почавши успішно розвивати 2 інноваційні проекти на території України [11].

Перспективною виглядає і співпраця угорських підприємців з релаксованими підприємствами, що перемістили свій бізнес у Закарпатську область. Так, «Френдлі Вінд Технолоджі» з Краматорська займатиметься виготовленням вітряно-енергетичних установок потужністю 6 мВт кожна. На рік вироблятимуть до 24 вітряків, запусяться у вересні і до кінця року створять до тисячі робочих місць.

Деревообробної галузі України – виробничо-перевантажувального комплексу «БФ Термінал» Проєкт передбачає створення логістичного та виробничого кластера в Батівській громаді, основним видом діяльності якого буде перевезення, обробка деревини й експорт кінцевої продукції з високою доданою вартістю. На початкових етапах підприємство забезпечить близько двох тисяч робочих місць з перспективою збільшення кількості до чотирьох тисяч робочих місць пропорційно до зростання обсягів замовлень та розширення виробничої інфраструктури. Мультимодальний логістичний хаб для експорту зерна до країн ЄС планується збудувати на Закарпатті. До проєкту «Horonda Platform» у с. Горонду Мукачівського району залучено італійських

інвесторів. Як повідомлялося, проект Horonda Platform у селі Горонда Мукачівського району Закарпатської області включає 13 га сухого порту, 35 га індустріального парку та силосного сховища місткістю 50 тис. тонн [12].

Серед найбільших виробничих підприємств, які релокували бізнес до Закарпатської області: корпорація Шуфані, до складу якої входять 11 компаній різних за профілем діяльності, але об'єднаних спільними рисами – займаються обробкою металу та виготовленням обладнання для його обробки; компанія „Вітряні парки України” (виробник вітроенергетичних установок (ВЕУ) мультимегаватного класу та надавач послуг з їхнього монтажу та введення в експлуатацію); AJAX SYSTEMS (розробник і виробник бездротових систем безпеки); Centravis Ltd (розробник і виробник безшовних алюмінієвих труб); SOTON (виробник полікарбонатних листів); ТОВ „LEGIO” (компанія повного циклу із розроблення моделей, пошивку одягу спецпризначення та спорядження); ZENTEX (виробник протиопікових гелевих серветок та пов'язок „ОпiкУн”, дезінфікуючих засобів для шкіри „ДезУн”); SheMax Ukraine (виробник електрообладнання для салонів краси); APEX PLANT (виробник полімерної продукції) та інші [12].

Висновки. Українсько-угорське транскордонне співробітництво має значний потенціал для розвитку, незважаючи на існуючі виклики. Це насамперед розширення економічних зв'язків через створення спільних підприємств та їх інвестування, покращення транспортного сполучення, модернізацію та будівництво пунктів пропуску, розвиток освітніх та культурних програм, залучення європейського фінансування для спільних екологічних та інфраструктурних ініціатив. Подальше зміцнення співпраці стане важливим фактором інтеграції України до європейського простору та покращення добробуту населення прикордонних регіонів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Борщевський В. В., Васильців Т. Г., Волошин В. І., Мокій О. А. Транскордонне співробітництво – стратегічний ресурс розвитку прикордонних територій України. Львів: Інститут міжнародних економічних досліджень, 2008. 160 с.

2. Гоблик В. В. Спільні транскордонні регіони України та ЄС: зовнішньоекономічний аспект: монографія. Львів, 2012. 304 с.
3. Гоблик В. В. Особливості формування та удосконалення інвестиційного клімату транскордонних регіонів у контексті євроінтеграції. *Інвестиції: практика та досвід*: науковий журнал. 2013. № 9. С. 8-11.
4. Гоблик В. В. Перспективи розвитку транскордонних кластерів на кордоні України з Європейським Союзом. *Ефективна економіка*. 2013. № 3.
5. Гоблик В. В., Слава С. С. Транскордонні промислові парки в економічному розвитку регіону. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Економіка*. Ужгород, 2013. Вип. 3(40). С. 165-170.
6. Мікула Н. Міжтериторіальне та транскордонне співробітництво: моногр. Луцьк: ІРД НАН України, 2004. 395 с.
7. Кіш Є. Б. Центральна Європа в сучасній системі єврорегіональної інтеграції. Ужгород: Ліра, 2008. 420 с.
8. Павліха Н. В., Корнелюк О. А. Активізація транскордонного співробітництва міських поселень: монографія. Луцьк : Вежа-Друк, 2019. 212 с.
9. Янків М. Україна і Польща: стратегічне партнерство в системі геополітичних координат (політикоекономічний та секторальний аналіз): монографія. Львів: Світ, 2011. 384 с.
10. Bilateral economic cooperation – Transcarpathia. URL: http://www.mfa.gov.hu/kulkepvisolet/ungvar/ua/ua_Bilateralis/info_gazd_karpatalja.htm.
11. ДП «Голланд плант». URL: <http://www.uzhgorodrozsadnik.uz.ua/index.php/pro-nas>.
12. Сайт Закарпатської обласної військової адміністрації. URL: <https://carpathia.gov.ua/>.

References

1. Borshchevskiy, V. V., Vasylysev, T. H., Voloshyn, V. I. and Mokii, O. A. 2008. *Transkordonne spivrobitnytstvo – stratehichniy resurs rozvytku prykordonnykh terytorii Ukrainy [Cross-border cooperation – a strategic resource for the development of Ukraine's border areas]*. Lviv: Instytut mizhnarodnykh ekonomichnykh doslidzhen.
2. Hoblyk, V. V. 2012. *Spilni transkordonni rehiony Ukrainy ta YeS: zovnishnoekonomichniy aspekt [Common cross-border regions of Ukraine and the EU: foreign economic aspect]*. Lviv: National Academy of Sciences of Ukraine, Institute of Regional Research.
3. Hoblyk, V. V., 2013. *Osoblyvosti formuvannia ta udoskonalennia investytsiinoho klimatu transkordonnykh rehioniv u konteksti yevrointehratsii [Features of investment climate formation and improvement in cross-border regions in the context of European integration]*. *Investytsii: praktyka ta dosvid* 9: 8–11.
4. Hoblyk, V. V., 2013. *Perspektyvy rozvytku transkordonnykh klasteriv na kordoni Ukrainy z Yevropeiskym Soiuzom (Prospects for the development of cross-border clusters on Ukraine–EU border)*. *Efektivna ekonomika* 3. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua>. [Accessed 30 April 2025].
5. Hoblyk, V. V. and Slava, S. S., 2013. *Transkordonni promyslovi parky v ekonomichnomu rozvytku rehionu [Cross-border industrial parks in the economic development of the region]*. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii: Ekonomika* 3(40): 165–170.
6. Mikula, N., 2004. *Mizhterytorialne ta transkordonne spivrobitnytstvo [Inter-territorial and cross-border cooperation]*. Lviv: Instytut rehionalnykh doslidzhen NAN Ukrainy.
7. Kish, Ye. B., 2008. *Tsentralna Yevropa v suchasniy systemi yevrorehionalnoi intehratsii [Central Europe in the modern system of Euroregional integration]*. Uzhhorod: Lira.
8. Pavlikha, N. V. and Korneliuk, O. A., 2019. *Aktyvizatsiia transkordonnoho spivrobitnytstva miskyykh poselen [Activation of cross-border cooperation of urban settlements]*. Lutsk: Vezha-Druk.

9. Yankiv, M. D., 2011. *Ukraina i Polshcha: stratehichne partnerstvo v systemi heopolitychnykh koordynat (politykoekonomichni ta sektoralnyi analiz)* [Ukraine and Poland: strategic partnership in the system of geopolitical coordinates (political-economic and sectoral analysis)]. Lviv: Svit.

10. Bilateral economic cooperation – Transcarpathia. Accessed 30 April 2025 http://www.mfa.gov.hu/kulkepvisolet/ungvar/ua/ua_Bilateralis/info_gazd_karpatalja.htm.

11. DP “Holland Plant”. Accessed 30 April 2025 <http://www.uzhgorodrozsadnik.uz.ua/index.php/pro-nas>.

12. Official website of Zakarpattia Regional Military Administration. Accessed 30 April 2025 <https://carpathia.gov.ua/>.

УДК 657(045)

ФУНКЦІЇ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ: ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ

Кельман Б.С., Реслер М.В.

MANAGEMENT ACCOUNTING FUNCTIONS: THEORETICAL FOUNDATIONS

Kelman Bohdan, Resler Maryna

У статті здійснено комплексний аналіз функцій управлінського обліку з позицій їх ролі у забезпеченні ефективного управління підприємством. Розглянуто теоретичні підходи до визначення сутності управлінського обліку та його функціонального наповнення. Описано ключові функції: інформаційну, аналітичну, контрольну, прогностну, регулюючу та комунікаційну; їх зміст, призначення та практичне значення в управлінському процесі. Встановлено, що функції управлінського обліку тісно пов'язані з етапами прийняття управлінських рішень і впливають на всі рівні управління. Автором підкреслено важливість адаптації функціонального змісту обліку до сучасних умов господарювання. Отримані теоретичні узагальнення можуть слугувати базою для подальших досліджень та практичного впровадження в систему управління підприємством.

Ключові слова: управлінський облік, функції управлінського обліку, управління підприємством.

The article provides a comprehensive analysis of the functions of management accounting from the perspective of their role in ensuring effective management of the enterprise. The theoretical approaches to defining the essence of management accounting and its functional content are considered. The key functions: informative, analytical, controlling, forecasting, regulatory, and communicative are described, as well as their content, purpose, and practical significance in the management process.

Keywords: management accounting, management accounting functions, enterprise management.

Метою цієї наукової статті є теоретичне обґрунтування функцій управлінського обліку як складових елементів системи внутрішнього управління підприємством. Дослідження спрямоване на визначення сутності

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>